

Úvahy o duchovnom sprevádzaní pre saleziánov

Jack Finnegan, SDB

Formačný týždeň českých a slovenských direktorov saleziánskych komunít,

Fryšták na Morave, 17. – 21. 1. 2005

9. Cesta učeníka

Obsah

9.	Cesta učeníka	1
a)	Zapri sám seba	1
b)	Vezmi svoj kríž.....	2
c)	Znaky zrelosti	2
	• Čo sejeme to budeme žať	2
	• Identifikovať sa s Kristom.....	3
	• Mať vieru.....	4
	• Cesta premeny dona Bosca.....	4
d)	Falošné ja v príbehoch evanjelia	4
	• Byť v službe	4
	• Prijat posledných	5
	• Bartimej – uznal svoje falošné „ja“	6

9. Cesta učeníka

Vráťme sa k Markovi, 8. kapitole, k záverečnému príbehu o učeníkoch. Začneme veršom 34: „Potom zavola k sebe zástup aj učeníkov a povedal im: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“ (Mk 8, 34) V tomto verši sú tri rôzne myšlienky, ktoré nás vedú do centra učeníctva. Dve sú podmienky a jedna sa týka skutočnosti. Aby som mohol nasledovať Ježiša, musím splniť dve podmienky a toto platí pre každého. Ježiš to nehovorí iba dvanástim ale hovorí to všetkým, celému zástupu. Takže sa musíme pýtať sami seba: *Čo vlastne tieto dve podmienky zahŕňajú?* Prvá podmienka: zapri sám seba.

a) Zapri sám seba

Čo vlastne musím zaprieť v sebe? Z týchto prednášok vyplýva, že to je to falošné „ja“. Je to „ja“ založené na našich výkonoch a potvrdení druhými ľuďmi. To nie je „ja“, ktoré stojí pred Bohom. Hovorili sme o **egocentrickom „ja“** a to vždy zahŕňa egocentrické konanie a egocentrickú mentalitu. Ak som pravý apoštol, musím odložiť tieto egocentrické spôsoby. A to sa deje cez **asketizmus**.

Je ľahšie držať pôst, odoprieť si spánok **ako kontrolovať náš egocentrizmus**. Ak chcem splniť prvú podmienku, to je to, čo sa musím naučiť.

b) Vezmi svoj kríž

Druhá podmienka je: vezmi svoj kríž. Čo je tento kríž pre nás? Často som počul od kňazov na duchovných cvičeniach a kázňach, že tento kríž sú naše choroby, naše utrpenie a ťažkosti života. Často, keď prídu ľudia a hovoria o svojich bolestiach a ťažkostiach v živote, niekedy kňaz povie: *Ó to ti Boh dal kríž*. Ale to tak nie je. Kríž pre sv. Marka a pre iných evanjelistov reprezentuje dôsledky toho, že som kresťanom.

Keď som kňazom, kríž je to, čo vyplýva z toho, že som kňaz. Ak som zasvätený, potom môj kríž reprezentuje všetko, čo vyplýva z mojich sľubov. Všetky ostatné utrpenia sú prirodzené. A často vychádzajú z nášho egocentrického života. To sú veci, ktoré sa musia uzdraviť a ktorých sa musíme zbaviť. To nie sú tie, ktoré majú viesť k znovuzrodeniu. Jednou z ťažkostí rehoľného alebo zasväteného života je, že očakávame, že iní ponosú kríž za nás.

Úžasným príkladom nesenia križa je mučeníctvo. Lebo to je to, čo kríž znamená v Ježišom živote. Akonáhle sa rozhodnem, že budem kresťanom, uvádzam do pohybu celú škálu následkov. Kríž je to, akým spôsobom sa s týmito následkami vysporiadam. **Križ je pre zrelých ľudí.** V starej írskych ľudovosti máme zaujímavé porekadlo: *Každá voľba má aspoň tri dôsledky a dva z nich sú zlé*. Je to pravda, nie? Keď zapriem sám seba a nechám, aby moje falošné „ja“ zmizlo, keď prijmem dôsledky že som kresťanom, potom môžem nasledovať Krista na jeho ceste. Keď nie som pripravený vzdať sa svojho falošného „ja“, ak nie som pripravený znášať dôsledky svojho rozhodnutia, potom je moje nasledovanie Krista iba duchovnou fantáziou.

c) Znaky zrelosti

Zvyknem používať slovo **zrelosť**. Čo to slova vlastne znamená. Psychologicky je zrelosť definovaná ako schopnosť niesť zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Zrelá osoba vie niečo veľmi dôležité. On alebo ona vie, že je slobodný/á iba pokiaľ robí svoje rozhodnutia. A keď urobí tieto rozhodnutia nemá pod kontrolou ich následky. Ale keď stále žijem svoje falošné „ja“, budem viniť druhých ľudí za dôsledky, ktoré sa mi nepáčia. A nebudem schopný prijať svoju vlastnú zodpovednosť. Začnem viniť iných. Toto je príčina mnohých ťažkostí v rehoľných komunitách. Máme ľudí, ktorí hoci už sú v pokročilom veku, ale stále konajú pod vplyvom svojho falošného „ja“ a obviňujú druhých ľudí za dôsledky ich vlastných rozhodnutí. Veľmi jednoducho povedané, toto je zlyhanie učeníka.

Keď pracujeme ako duchovní sprievodcovia a sprevádzame povolania, musíme venovať zvláštnu pozornosť práve týmto problémom. Ako môžem pomôcť mladému mužovi, aby opustil falošný obraz o sebe? To „ja“, ktoré je úplne závislé od odobrenia druhých ľudí? A keď toto odobrenie nedostane, trpí a začne obviňovať druhých.

Jedným zo znakov zrelosti je, že prestanem obviňovať druhých a budem preberať viac a viac zodpovednosť za to, čo sa v mojom živote deje. Je úžasne dôležité, aby sme to robili. Lebo **ak neprijmeme zodpovednosť, bránim sebe samému rásť a dozrievať**. A toto ostáva našim problémom po celý život.

• Čo sejeme to budeme žať

V novom zákone je jedna veľmi zaujímavá myšlienka. Volá sa „jedovate korene“. Budem čítať z listu Galaťanom Gal 6, 7: *„Nemýľte sa: Boh sa vysmievať nedá. Čo človek zaseje, to bude aj žať.“* Ak zasievam nezodpovednosť, ak zasievam svoje falošné „ja“, presne to budem aj mať. A budem mať viac svojho falošného „ja“ ako aj viac dôsledkov svojho nezodpovedného života.

„Lebo kto seje pre svoje telo, z tela bude žať porušenie. Ale kto seje pre ducha, z ducha bude žať večný život.“ (Gal 6,8) Čo znamená telo? To znamená obmedzenie. Keď žijem podľa mojich obmedzení, keď nerobím nič, aby som rozšíril svoj život v milosti Ducha Svätého, potom budem žiť veľmi obmedzený, limitovaný život. Povedzme to teraz súčasným jazykom: v Európe sme obklopení ľuďmi, ktorí svoj život žijú zredukovaný iba na telesné veci. Žiť podľa svojho falošného „ja“, znamená žiť podľa tela. Žiť nezodpovedný život a stále viniť iných za dôsledky, znamená žiť podľa tela. Ak nám

Markovo evanjelium hovorí, že byť Kristovým učeníkom znamená zaprieť sám seba, musím pochopiť, že som vyzvaný k tomu aby som pochopil svoje vlastné obmedzenia. A otvoriť svoj život Bohu. Takže Duch Svätý ma obnoví a zmení svojou mocou. Zaprieť sám seba znamená, že sa oddám tejto premene.

„Dbajte na to, aby nik nepremeškal Božiu milosť; aby nevyrazil nejaký koreň horkosti¹ a nevyvolal zmätok a nenakazil mnohých.“ (Hebr 12, 15) Čo je to ten jedovatý koreň? Má to veľa rôznych vysvetlení. Ale ja si myslím, že skutočný jedovatý koreň je falošné „ja“. Je to egocentrické „ja“. Je to „ja“, ktoré sa neotvára božej milosti.

„Preto nesúďte nič predčasne, kým nepríde Pán. On osvetlí, čo je skryté v tme, a vyjaví úmysly srdc.“ (1Kor 4, 5) Falošné „ja“ odmieta pripustiť, že je niečo skryté, v temnote. Alebo, že má v srdci skryté túžby. To je to, čo sme nazvali temnými stránkami, „shadow“. Ak nie som pripravený priznať, že mám skryté ciele, mám v sebe temnotu, ako potom môžem pracovať na tom, že zničím svoje falošné „ja“? Výzvou je, že nedovolím, aby moje falošné „ja“ malo moc nado mnou. Skutočná moc je moc Ducha, ktorá pracuje skrze moju dušu.

Ak žijem moje falošné „ja“, potom sa ma dotkne toto proroctvo: „Lebo vietor sejú a budú zať víchricu“ (Oz 8, 7) Ak žijem podľa môjho falošného „ja“, zožnem búrku. Ak žijem podľa môjho falošného „ja“, všetko v mojom živote bude falošné. Iba pravda nás môže oslobodiť. Je dôležité aby sme to pochopili.

- **Identifikovať sa s Kristom**

Úlohou duchovného rastu a transformácie je nahradiť naše falošné „ja“ tým, že identifikujeme náš život so životom Krista. Svätý Pavol nám hovorí, že to dosiahneme tým, že ponoríme našu myseľ do Kristovej. „A tak človeče, nemáš výhovorky, keď súdiš, nech si ktokoľvek. Lebo v čom súdiš iného, sám seba odsudzuješ. Ved' aj ty, čo súdiš, robíš to isté.“ (Rim 2, 1) „Ved' nerobím dobro, ktoré chcem, ale robím zlo, ktoré nechcem.“ (Rim 7, 19) Tu vidíme, že aj sv. Pavol mal problém so svojim falošným „ja“. Ale tá faloš tu je v tom horko odsúdená. Stávame sa sami sebe trpkými sudcami. Nie je ľahké byť učeníkom. Zvlášť ak sa snažíme pochopiť to týmto hlbokým spôsobom.

Hneď potom, čo sme čítali pred tým, Ježiš uvádza učeníkov do kresťanského paradoxu: „Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho.“ (Mk 8, 35) O aký život tu ide? Určite, jednou rovinou je ľudský reálny život. Ale po väčšine z nás sa nežiada, aby sme doslova zomreli pre Krista. Čiže, aký život si mám zachrániť? Život, ktorý sa väčšina z nás snaží zachrániť, to je to naše falošné „ja“. Keď sa radikálne identifikujem s mojím falošným „ja“, tak potom stratím svoj ozajstný život. Dokonca aj teraz, keď si vyberiem svoje falošné „ja“, strácam svoj skutočný život. Je zaujímavé, že Ježiš vzťahuje tento boj k hanbe.

„Kto sa bude hanbiť za mňa a za moje slová pred týmto cudzoložným a hriešnym pokolením, za toho sa bude hanbiť aj Syn človeka, keď príde v sláve svojho Otca so svätými anjelmi.“ (Mk 8,38) Keď si vyberiem žiť svoje falošné „ja“, potom vlastne hovorím, že sa hanbím za to, že som kresťanom. A znova, som tým jedovatým, horkým koreňom. Horké korene a trpké súdy vychádzajú z nášho pomýleného srdca. A prejavuje sa to obviňovaním, hnevom, odsudzovaním druhých, negatívnou kritikou, pomstou a pod. To sú symptómy falošného „ja“.

Odpoveďou na to všetko je láska. Láska sa prejavuje racionálne cez úctu, priateľstvo a súciti. Súciť je protikladom odsúdenia. Súciť je hlavným znakom toho, že v mojom živote začalo panovať moje vlastné, dobré „ja“. Druhým znakom je úcta².

„Cti svojho otca a svoju matku, ako ti prikázal Pán, tvoj Boh, aby dni tvojho života dlho trvali a aby sa ti darilo na zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh!“ (Dt 5,16) Osoba, ktorá si váži svojich rodičov, bude mať dlhý a dobrý život. Úcta je dobrá pre vaše zdravie. Súciť je dobrý pre vaše zdravie. Zatrpknutosť

¹ jedovatý koreň

² vhodným výrazom pre úctu považujeme aj „rešpekt“, ktorý sa nezakladá na strachu; avšak podľa výkladového slovníka: „rešpekt = vážnosť, úcta spojené so strachom“, preto ho v texte neuvádzame

neprospieva vášmu zdraviu. Žiť pre falošné „ja“ neprospieva vášmu zdraviu. Lebo zvyšuje úzkosť, stres a napätie. Toto predchádza každé vážne ochorenie. Aby sme žili autentický duchovný život ako učeník je vlastne pre nás oveľa lepšie a zdravšie.

- **Mať vieru**

Mk 9, 2-8. Tu stretne Ježiša, Petra, Jakuba a Jána na hore Tábor. Týchto troch Ježiš veľmi veľa učil. Sú svedkami tohto zázračného premenenia. Vidia Ježiša s Mojžišom a Eliášom, veľkými postavami Starého zákona. A keď prichádzajú z hory, sú zmätení. Čomu nerozumeli? To znamená, že boli stále pútaní k Ježišovi svojim falošným „ja“. My máme presne tie isté skúsenosti. Keď sa stretávam s Ježišom vo svojom falošnom „ja“, nikdy nepochopím, o čom vlastne kresťanstvo je. Budem žiť v predstavách, kde ja budem v centre. A Ježiš bude na okraji a bude tým, ktorý ma bude utešovať. Ale to nie je kresťanstvo. To je falošný sen.

Čo sa stalo potom, je veľmi zaujímavé. Dostávajú sa do situácie, kde sú učenici obklopení davom ľudí (Mk 9, 14-29). Ježiš zisťuje, že nejaký otec priviedol k učeníkom svojho syna aby ho uzdravili. A oni toho neboli schopní. Potom sa ten muž obrátil na Ježiša, aby uzdravil jeho syna a Ježiš to spravil. Pre nás saleziánov je toto veľmi dôležitá meditácia. Lebo my sme tými učeníkmi, tými apoštolmi, ku ktorým ľudia prinášajú svoje deti aby sme ich uzdravili. A veľmi často, nie sme schopní nič spraviť. A potom rodičia aj tie deti odchádzajú sklamaní. Čo by nám Ježiš povedal? Myslím, že to čo povedal apoštolom. Je to výzva viery.

„Neveriace pokolenie, dokiaľ budem s vami? Dokedy vás mám ešte trpieť?“ (Mk 9,19) Veľkým blokom pravej viery je, že žijeme na seba zameraný život.

- **Cesta premeny dona Bosca**

Moc a sila, ktorú mal don Bosco, to nebola jeho sila. To bola Božia sila. Don Bosco mal vieru a dovolil aby tá sila skrze neho pôsobila. Keď mal 30 rokov a trpel, vtedy umožnil, aby jeho falošné „ja“ zmizlo. Dovolil svojej viere aby sa očistila. A potom nasledujúcich 20 rokov až do jeho 50-ky bola jeho služba charakterizovaná veľkým množstvom charizmatických darov, medzi ktorými bol aj dar uzdravovať. V podstate tento dar sa prejavoval najčastejšie. Lebo, keď budete študovať charizmatické dary, ktoré sa prejavovali v don Boscovom živote, uvidíte, že vždy, keď niekoho oslobodzoval, tak ho najskôr uzdravil. To je jeden aspekt saleziánskej charizmy, ktorú dosť zanedbávame. Určite ste počuli o saleziánoch, ktorí uzdravovali ľudí požehnaním Panny Márie Pomocnice kresťanov.

d) Falošné ja v príbehoch evanjelia

Čo sa snami stane, keď sme ovplyvňovaní naším falošným „ja“? Je to jednoduché. Máme strach modliť sa za uzdravenie niekoho, lebo sa bojíme, že sa nám to nepodarí. To znamená, že sa považujeme my za tých liečiteľov. Zabúdame, že Boh uzdravuje. Takže hovoríme, ja nie som tak svätý ako don Bosco. To môže byť pravda. Ale mal by som byť. Mal by som uplatňovať tie dary ako don Bosco. Chýba nám viera. A povedzme, že aj apoštoli zlyhali, lebo sa nemodlili a nepostili.

Čo je modlitba? Je to pohyb od môjho vedomia k Božiemu vedomiu.

Čo je pôst? Je to vyprázdnenie mňa samého aby som mohol byť naplnený Bohom.

Takže modlitba a pôst znamenajú, aby som šiel preč od seba, spravil **priestor pre Boha** a dovolil Bohu aby konal v našej službe. Keď čítame ďalej, objavíme znova veľkonočné tajomstvo. Všetko to je súčasťou, ako máme prakticky chápať pôsobenie veľkonočného tajomstva. Vráťme sa späť k našej metafore rytmu duše, umieranie a vstávanie.

- **Byť v službe**

Umieranie teraz už chápeme, že umierame nášmu falošnému „ja“. A vstávanie je nový život v Kristovi. Ale pochopili apoštoli tieto veci? A odpoveď je: nie! Rozumieme my tieto veci? Asi nie.

Pozrime sa na Mk 9, 33. Milujem tento príbeh. Pozrite aké mám ohmatané tieto stránky. Ak má osoba Bibliu, ktorá je krásne čistá a zachovalá, to znamená, že ju nikdy nečíta. „*Tak prišli do Kafarnauma. A keď bol v dome, opýtal sa ich: „O čom ste sa zhovárali cestou?“* Na ceste. Učenie. Ale oni boli ticho. Nie je to zaujímavé? Boli ticho, lebo sa medzi sebou dohadovali, kto z nich je väčší. Falošné „ja“!

„*Sadol si, zavolať Dvanástich a povedal im: „Kto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a služobník všetkých.“* (Mk 9, 35) Čo znamená slúžiť? Ježiš hovorí skupine mužov. Sluha znamená robiť ženskú prácu. Takže im hovorí, že keď chcú byť najväčšími, musia odložiť všetky patriarchálne privilégia, všetku ich mužskú moc a byť ako žena, ktorá umýva riad. To je miesto, odkiaľ sme Jánovo nepochopenie. Ale to sa týka môjho falošného „ja“, však?

- **Prijať posledných**

Ale potom sa stalo niečo veľmi čudné. „*Potom vzal dieťa, postavil ho medzi nich, objal ho a povedal im: Kto prijme jedno z takýchto detí v mojom mene, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal.“* (Mk 9, 36-37) Gréci predpokladajú, že toto dieťa malo 6-7 rokov. To je niekto plný života, plný tvorivosti a plný nevinnosti. Plný hravosti. Ježiš nám prezentuje túto nevinnosť ako vzor. Ale je tu aj iný rozmer. Podľa židovského a rímskeho zákona, v tomto veku sa nepovažuje takéto dieťa za ľudskú bytosť a nemalo žiadne práva. Takže v tomto prípade reprezentuje toto dieťa spodinu spoločnosti. Nieкого, koho existencia je veľmi krehká. Nieкого, kto môže byť predaný za otroka. A myslím, že takto sa aj my musíme na veci pozerieť.

Čo mi bráni, aby som sa identifikoval s tými poslednými v spoločnosti? Keď hovoríme o našom poslaní k mladým a najúbohejším, sme v tomto priestore, kde je Ježiš a jeho apoštoli. A mnohí z nás sa necítia dobre s týmito úbohými a najchudobnejšími. Prečo? Nedostatok viery a modlitby? Určite. A úplne iste naše falošné „ja“.

Dovoľte mi spraviť malý trik. Prečítam to znova, začnem čítať verše 38 a 42: „*Kto prijme jedno z takýchto detí v mojom mene, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal.“* (Mk 9, 38). „*Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a hodili ho do mora.“* (Mk 9, 42) Verím, že sv. Ján sa cítil pri počúvaní týchto slov tak nepohodlne, že Ježiša prerušil. Pozrime sa na Jánove prerušenie:

„*Ján mu povedal: Učiteľ, videli sme kohosi, ako v tvojom mene vyháňa zlých duchov. Bránili sme mu to, veď nechodí s nami.“* (Mk 9, 38) Čo tu Ján robí? Snaží sa Kristovi ukázať aký je úžasný. „Zabránil som mužovi, aby spravil niečo dobré.“ Je zaujímavé, že Ježiš sa správa k Jánovi pedagogicky. Jemne ho opravuje. Učí ho, aby to nabudúce nerobil. A potom sa vracia naspäť k reči o dieťati.

Tragédie zneužívania detí kňazmi a rehoľníkmi sú úplným popretím tohto príbehu. Je to príklad nasledovania Jána a nie Ježiša. Konám na základe svojho falošného, nevykúpeného „ja“. Potom kde sme ako saleziáni? Toto je druhý príbeh, ktorý musíme my saleziáni často premeditovať. To je výzva ku skutočnej úcte k mladým ľuďom. Je to výzva pre každého učeníka. Ale my nasledujeme dona Bosca a my sa oveľa silnejšie identifikujeme s týmto príbehom.

Mk 10, 13. Tu máme znova deti. „*Tu mu prinášali deti, aby sa ich dotkol. Ale učeníci, ich okrikovali.“* Naozaj sa nič nenaučili? Alebo sú stále ako ten Ján. Pravda je, že stále odporujú tomu, čo ich Ježiš učí.

Potom je tu príbeh bohatého mladíka. Je to úžasná lekcija. A potom máme tretí odkaz na veľkonočné tajomstvo. V Mk 10, 35-37 sa vraciame späť k falošnému „ja“. „*Tu k nemu pristúpili Zebedejovi synovia Jakub a Ján a hovorili mu: „Učiteľ, chceme, aby si nám splnil, o čo ťa poprosíme. On sa ich opýtal: Čo chcete, aby som vám urobil? Oni mu povedali: Daj, aby sme sedeli v tvojej sláve jeden po tvojej pravici a druhý po ľavici.“* Oni nerozumeli. Lebo boli stále pod vplyvom nevykúpeného falošného „ja“.

- **Bartimej – uznal svoje falošné „ja“**

Posledný príbeh – uzdravenie Bartimeja. Meno je veľmi zaujímavé. Je to zmes gréčtiny a hebrejčiny. *Bar* je syn. *Timeo* znamená báť sa, obávať sa. Takže tento človek je slepý a jeho meno je „syn ustráchaného“. Najzrejmější produkt falošného „ja“ je strach zo života. Ďalší zaujímavý prvok tohto príbehu je, že Bartimej sedel na okraji cesty. Ak je učeník na ceste, potom Bartimej je mimo cesty. Je to niekto, kto nie je učeník. Reprezentuje niekoho kto je pod vplyvom slepoty svojho falošného „ja“. **Ale on si uvedomuje svoju situáciu.** A to je tá lekcija, ktorú vám chcem dať.

Potrebujem, aby som **uznal moc svojho falošného „ja“** a aby som volal k Ježišovi o pomoc. Znovu vidíme, že ho apoštoli napomínajú. Kedy sa už konečne tí apoštoli zobudia a konečne niečo pochopia? Ale Ježiš ho zavolá. Čo to znamená byť zavolaný Ježišom? Myslím, že tu sa skrýva tajomstvo povolania, to je tajomstvo povolania k učeníctvu. Lebo akonáhle je Bartimej uzdravený, Ježiš mu hovorí „*chod svojou cestou*“. Ale Bartimej nasleduje Ježiša na ceste. Bartimej je vzor človeka, ktorý rozoznal moc a slepotu falošného „ja“, požiadal Ježiša, aby ho uzdravil a potom ho zmenený nasleduje.

Podľa nahrávok:

- preložila: Tatiana Betáková
- redakčná úprava: Naša Strečková

Pozn.: v texte sú zapracované opravy prekladu podľa výkladového slovníka